

Enemmän terveyttä samalla rahalla

– 4 askelta kohti resurssi-
viisasta terveydenhuolto

**PRO
SHADE**

Tietoon pohjautuva
jaettu päätöksenteko
terveydenhuollossa

DUODECIM

Resurssiviisaan terveydenhuollon edistämiseksi suosittelemme seuraavia toimenpiteitä:

1

Vähähyötyisten hoitojen käyttöä karsitaan.

2

Toisensa pois-sulkevien hoitojen valinnassa huomioidaan ensisijaisesti vaikuttavuus sekä sopivuus potilaalle ja näiden ohella myös kustannukset.

3

Potilaan tuottaman tiedon hyödyntämistä sekä vastaanotoilla että digitaalisesti vahvistetaan.

4

Vuorovaikutuksen tutkimus ja paikka terveydenhuollon ammattilaisten koulutuksessa turvataan.

MITEN KERRON
POTILAALLE
VÄHÄHYÖTYISISTÄ
HOIDOISTA, KUSTANNUKSISTA
JA VAIKUTTAVUUDESTA?

Terveydenhuollon budjetin ja kulujen epäyhtälöä on yritetty korjata pääasiallisesti sopeuttamalla ja säästämällä. Palvelujärjestelmän tarkoituksenmukaistamiseen tähtäävä toiminta on sen sijaan jäänyt vähälle huomiolle. PROSHADE-hankkeessa kehitetyt ratkaisut ehdottavat terveydenhuollon tulevaisuuden kurssiksi resurssiviisautta eli toiminnan kohdentamista aidosti terveyshyötyä tuottavaan toimintaan.

Tässä politiikkasuosituksessa esitellään neljä ratkaisua, joiden avulla terveydenhuollon rajalliset resurssit kohdennetaan tuottamaan nykyistä enemmän terveyttä samalla rahalla.

POLITIIKKASUOSITUS 1:

Vähähyötyisiä hoitoja on karsittava

Kun hoidosta, palvelusta tai tutkimuksesta ei ole hyötyä tai se on vähäistä suhteessa riskeihin ja kustannuksiin, on kyse vähähyötyisestä hoidosta. Länsimaissa arviolta 1/5 hoidoista on vähähyötyisiä. Länsimaissa lääkehaitat ovat yleisiä sairaalahoidon syitä. Suomessa jopa neljännes 75-vuotiaista käyttää lääkkeitä, joista on enemmän haittaa kuin hyötyä.

Varovaisen arvion mukaan vähähyötyisten hoitojen kustannukset ovat Suomessa satoja miljoonia euroja vuosittain.

Hoidon tunnistaminen vähähyötyiseksi ei ole aina helppoa, koska vain harvoista hoidoista on tarve luopua täysin. Vastuu karsimisesta on hyvinvointialueilla, organisaatioilla ja sote-ammattilaisilla. Päätösten tueksi he tarvitsevat

luotettavaa tietoa. Karsintatalkoot vaativat toimintakulttuurin muutosta ja myös potilaat tarvitsevat tietoa, joka auttaa ymmärtämään, että "mahdollisimman paljon, mahdollisimman varhain" -periaate ei ole aina hyvä. Joissakin tapauksissa sääntely ja lainsäädäntö ovat tehokkaita tapoja karsia vähähyötyisiä hoitoja.

Tietoa vähähyötyisistä hoidoista tuottaa Suomalainen Lääkäriseura Duodecim Vältä viisaasti -suosituksissa.

Lue aiheesta lisää politiikkasuosituksesta: [Eroon vähähyötyisistä hoidoista ja talous mukaan hoitopäätöksiin](#)

"Karsintatalkoot vaativat toimintakulttuurin muutosta."

POLITIIKKASUOSITUS 2:

Myös hoidon kustannukset on huomioitava hoitopäätöksessä

Tiedämme, että lääkärin päätöksillä on merkittävä vaikutus terveydenhuollon menoihin.

Lääkärin mahdollisuudet huomioida hoitojen kustannukset ovat kuitenkin hyvin vähäiset, koska hoitovaihtoehtojen kustannusvaikuttavuuden vertailu vastaanoton aikana on lähes mahdotonta.

PROSHADE-hankkeen yhtenä tavoitteena on mahdollistaa vaikuttavuuden vertailu ja tehdä hoitovaihtoehtojen kustannukset näkyviksi. Vertailun mahdollistaa Käypä hoito –suositukseen kehittämämme taulukko, joka sisältää hoitojen vaikuttavuus- ja hintavertailun. Taulukosta lääkäri voi helposti tarkastaa hoitovaihtoehtojen ajanmukaiset hinnat, tutkimuksissa osoitetut vaikuttavuudet sekä niiden väliset suhteet. Vertailu on mielekästä, kun hoidettavan potilaan kannalta on olemassa useita yhtä hyviä ja toisensa poissulkevia hoitovaihtoehtoja.

Suosituksia, jotka sisältävät vaikuttavuus- ja kustannustietotaulukon, on julkaistu vuodesta 2023. Jotta vaikuttavuuden ja kustannusten vertailu yleistyisi, pitää tiedon tuottami-

"Kustannusten vertailu on mielekästä, kun on olemassa yhtä hyviä ja toisensa poissulkevia hoitovaihtoehtoja."

nen hoitosuositukseen varmistaa riittävällä ja pitkäjänteisellä rahoituksilla. Myös terveydenhuollon ammattilaisten ja organisaatioiden tietämystä aiheesta on lisättävä. Lisäksi tarvitaan uudenlaisen toimintakulttuurin kehittämistä, jotta terveydenhuoltomme rajallisten resurssien mielekäs kohdentaminen olisi mahdollista.

Lue aiheesta lisää politiikkasuosituksesta: [Eroon vähähyötyisistä hoidoista ja talous mukaan hoitopäätöksiin](#)

Mitä on resurssiviisas terveydenhuolto?

Resurssiviisas terveydenhuolto tarkoittaa terveydenhuollon toimintamallia, jossa käytettävissä olevilla resursseilla – kuten aika, raha, työvoima, materiaalit ja teknologia – pyritään mahdollisimman suureen terveyshyötyyn eettisesti ja ekologisesti kestäväällä tavalla. Toimintamallin tavoite on tuottaa laadukasta hoitoa sekä minimoida hukkaa ja turhia kustannuksia.

Terveydenhuollon resurssien viisas käyttö on kaikkien yhteinen etu. Resurssiviisas terveydenhuoltojärjestelmä tuottaa mahdollisimman paljon terveyshyötyä resursseilla, jotka demokraattinen yhteiskunta on sille kulloinkin kohdentanut. Yhteisen tavoitteen edistäminen vaatii poliittista tahtoa, sitoutumista ja investointeja.

Yhtä ratkaisua terveydenhuollon kestävyuden ja kantokyvyn turvaamiseksi ei ole, mutta rajalliset resurssit tulee ohjata yhä harkitummin terveyshyötyä tuottavaan toimintaan.

POLITIIKKASUOSITUS 3:

Potilaan tuottaman tiedon hyödyntämistä on tehostettava

Potilaan tuottama tieto on tärkeä resurssi, jota hyödynnetään terveydenhuollossa vain vähän. Tutkimukset kuitenkin osoittavat potilaan tuottaman tiedon hyödyntämisen ja jaetun päätöksenteon lisäävän hoidon vaikuttavuutta. Hoitopäätöksensä aktiivisesti osallistuva potilas sitoutuu paremmin hoitoonsa. Potilaan ja terveydenhuollon ammattilaisen välinen jaettu päätöksenteko myös vähentää järjestelmää kuormittavaa häiriökysyntää. Enemmistö potilaista haluaa osallistua terveyttään koskeviin päätöksiin.

Vastaanotolla toisensa kohtaavat kaksi asiantuntijaa - lääkäri on näyttöön perustuvan

"Vastaanotolla toisensa kohtaavat kaksi asiantuntijaa."

tieteellisen tiedon tuntija ja potilaalla on paras tieto omasta tilastaan, arvoistaan ja elämäntavoistaan. Terveydenhuollossa on luotava toimintakulttuuri, jossa jaetun päätöksenteon käyttäjä ja toteuttamista tuetaan. Samalla ammattilaisten osallistumista tulee tähän liittyen lisätä ja myös potilaiden olisi rohkaututtava osallistumaan hoitoonsa koskevaan päätöksentekoon.

Terveydenhuollon digitaalisatiolla tavoitellut hyödyt uhkaavat jäädä vajaaksi, ellei

tietojärjestelmiä kehitetä tukemaan potilaan tuottaman tiedon hyödyntämistä. Nykyisin niitä käytetään pääasiassa potilastietojen tallentamiseen ja hallintaan.

Lue aiheesta lisää politiikka-suosituksista: [Potilaan tuottama tieto - Terveydenhuollon hukattu resurssi](#) sekä [Digitalisaation on tuettava potilaan tiedon tuotantoa ja hyödyntämistä.](#)

Resurssiviisautta tuottavan päätöksenteon elementtejä terveydenhuollossa

POLITIIKKASUOSITUS 4:

Resurssiviisas terveydenhuolto tarvitsee tuekseen ammattitaitoista vuorovaikutusta

Potilaan ja lääkärin välinen kohtaaminen on terveydenhuollon ydintapahtuma, jossa valetaan hoidon onnistumisen tai epäonnistumisen perustat. Onnistunut potilas-lääkärisuhde nojaa vuorovaikutustaitoihin.

Lääkärin ammattitaitoiset vuorovaikutustaidot ovat edellytys resurssiviisautta lisäävien toimenpiteiden toteutumiseksi. Jaetussa päätöksenteossa lääkärin tulee pystyä keskustelemaan potilaan kanssa tämän ymmärtämällä tavalla mm. käytettävissä olevista hoitovaihtoehdoista, vähähyötyisistä hoidoista sekä tarvittaessa hoitojen kustannuksista.

Myös potilaan tuottaman tiedon hyödyntäminen vaatii lääkäriltä vuorovaikutustaitoja.

Potilaan ja ammattilaisen välinen vuorovaikutussuhde on avainasemassa hoitoon sitoutumisessa ja siten yksi vaikuttavan hoidon tae.

Lääkärikoulutuksessa hyvät vuorovaikutustaidot on omaksettava yhdeksi ammattitaidon keskeiseksi osa-alueeksi. Tällä hetkellä systemaattinen tutkimukseen perustuva vuorovaikutustaitojen opetus on maamme kaikissa lääketieteellisissä tiedekunnissa marginaalisessa asemassa. Resurssiviisautta terveydenhuollon edistämiseksi on turvattava resursseja tutkimukseen perustuvan lääkäreiden vuorovaikutuskoulutukseen.

"Potilaan ja ammattilaisen välinen vuorovaikutussuhde on avainasemassa hoitoon sitoutumisessa ja siten yksi vaikuttavan hoidon tae."

PRO SHADE

Tietoon pohjautuva
jaettu päätöksenteko
terveydenhuollossa

Julkaisu: 01/2025

Kirjoittajat: Eila Kankaanpää
Rajja Sipilä
Jorma Komulainen
Hanna Kuusisto
Petra Falkenbach
Tuuli Turja
Milla Rosenlund
Virpi Jylhä
Anna Vahteristo
Aija Logren

Toimittaja: Jarkko Kumpulainen

Taitto & kuvitus: Noora Hupponen

Lisätietoa: Eila Kankaanpää, eila.kankaanpaa@uef.fi
Jarkko Kumpulainen, jarkko.kumpulainen@uef.fi

PROSHADE

– Tietoon pohjautuva jaettu päätöksenteko terveydenhuollossa

PROSHADE-tutkimuskonsortiossa kehitetään taloudellisen ja vaikuttavuustiedon sekä potilaiden tuottaman tiedon käyttöä päätöksenteossa. Tutkimme ja arvioimme jaetun päätöksenteon käytäntöjä terveydenhuollon organisaatioissa ja potilaiden hoitopäätöksissä.

Hankkeen tutkimuksessa resurs-siviisuus nähdään keskeisenä keinona tulevaisuuden terveydenhuollon kehittämisessä. Tässä politiikkasuosituksessa esitellyn palvelujärjestelmän käyttöä tarkoituksenmukaistavan kehitystyömme lisäksi hankkeessa lasketaan myös terveydenhuollon kynnysarvo ja arvioidaan sen soveltuvuutta suomalaiseen järjestelmään.

Hankkeen tutkimusta rahoittaa strategisen tutkimuksen neuvosto, joka toimii Suomen Akatemian yhteydessä. Tutkimuksen toteuttavat Itä-Suomen, Tampereen ja Oulun yliopistot sekä Duodecim.